

Poskus zootehniške karakterizacije pasme

Posavinjski konj

Zootehniška karakterizacija je sinonim za pasemski standard. Ta standard je zootehniški normativ, ki opisuje nastanek in razvoj pasme, zunanost pasme, telesne mere ter morfološke in biološke značilnosti in navaja podatke o najpomembnejših gospodarskih lastnostih.

Raziskava zgodovinskih virov (do leta 1945) o slovenskih lokalnih (avtohtonih in tradicionalnih) pasmah na Oddelku za zootehniko na biotehniški fakulteti je postregla z nekaterimi v glavnem neznanimi, a pomembnimi spoznanji. Ponovno so priklicane v spomin tudi stare slovenske pasme in ena med njimi je posavinjski konj, ki ga opisujemo v tem sestavku.

Kratek opis pasme posavinjski konj je objavil Gajza (1886) v Gospodarskem glasniku za Štajersko. Nastanek pasme opisuje na začetku članka:

Ljubezen do konj se je pojavila pred desetletji v intenzivni konjereji. Vsled prizadevanja viteza pl. Haupta i. dr. je zaslovelo savinsko plemu daleč naokrog. Čeravno imamo še vedno mnogo zares krasnih konj, moramo vendar pribiti žalostno dejstvo, da naša konjereja ne napreduje tako kot bi bilo želeti in ne vem, če že nismo postali pasivni; to se pravi, da se uvaža v Savinsko dolino več konj nego se jih v tujino proda. Tega so krivi konjereji sami, ki oddajajo najlepše živali, pa tudi komisije, ki pri premiranju gledajo večkrat bolj na meso nego na celo konštitucijo. Posledica tega je, da nekateri gospodarji svoje konje naravnost pitajo; poleg vseh vrst žita jim dajejo dan za dnevno kuhano korenstvo in celo kruh. Ni se čuditi, da vsled te mehkužnosti pogosto baš potomci s prvimi darili premiranih konj niso niti za plemu niti za vprego. Ne nameravamo spraviti Savinskih konj ob dober glas ter z veseljem priznam, da polaga večina konjerejcev na utrdbo mladih živali isto važnost kakor na dobro rejo.

Žrebce so uporabljali za pripuščanje v Posavinju in drugod po Štajerskem. Posavinjske kobile so uporabljali v vojski pri artileriji, kjer so se dobro obnesle pri vleki topov. Na dirki v Gradcu so se leta 1885 dobro izkazali štirje posavinjski žrebci. Gajza svetuje, da bi za vzrejo žrebcev z nakupom žrebet skrbele tudi državne žrebčarne.

O slovesu konj iz Savinske doline priča tudi članek Konjereja, ki so ga objavile Kmetijske in rokodelske novice leta 1897. Poroča o prvem konjskem sejmu, ki je bil 2. avgusta 1897 v Novem mestu. Na sejmu se je zbralo več konjerejcev, med njimi tudi g. Perdan (predsednik Trgovske in obrtne zbornice za Kranjsko in državni poslanec ter član konjerejskega odseka kmetijske družbe). Menili so: »Vsi so bili jedini in popolnoma složni, da moramo Dolenjci začeti z ono konjsko pasnijo, katera se po vsi pravici v lepi Savinski dolini tako visoko čisla, to je, da začnemo rediti lahkejši noriške

konje. Pristav deželne vinarske, sadjarske in poljedelske šole na Grmu gospod Rohrman je v imenu kmetijske družbe kranjske vzel izrečene želje konjerejcev na znanje, da jih sporoči kmetijski družbi, ta pa zopet poljedelskemu ministerstvu. Povrh je gospod Perdan obljubil, da stori vse, kar je v njegovi moči, da dobimo v deželo nekaj laških noriških žrebcev-plemenjakov. Brez kobil seveda ta reja ne bo kaj prida. Treba bo, da pojdejo Dolenjci po te kobile v druge kraje, namreč v Savinsko dolino in v hribe okoli Sevnice, okoli Jurjevega kloštra in Planine.«

Dve kobilii savinske pasme sta bili skupaj z osmimi kobilami noriške pasme predstavljeni na dunajski razstavi konj leta 1910. Ta skupina je prekosila vse preostale razstavljenе kobile iz drugih avstrijskih kronovin in dobila najvišjo nagrado, tj. državno diplomu.

V opisu pasem konj je Hinterlechner leta 1937 opisal tudi nekdanjega savinjskega konja, ki je nastal s križanjem noriške in ardenske pasme (Aubry). Ardenska pasma je plod belgijske in arabske krvi. Savinjski konji so bili zelo iskano blago, Hinterlechner pa jih je uvrstil med srednje težke konje.

Opis posavinjskega konja končujemo z zapisom iz sestavka 'Konj ali govedo. S posebnim ozirom na Savinjsko dolino' (1912):

Vsled dolgoletnega, naprej določenega in vstrajnega napora posrečilo je se našemu konjerejskemu društvu iz konj v Savinjskeji dolini vzgojiti posebno konjsko plemu, katero je za Štajersko velike važnosti.

Rabili so Aubry-žrebce. Ker pa teh ni bilo dovolj na razpolago, omislili so ovim žrebcom sorodnih pastuhov belgijskih. Tako so prišli sčasoma do novega plemena, prav do posavinjskih posebnih konj. Ti so na kratkih nogah, široki, krepki, lični in živahni.

Andrej Šalehar

Andrej Šalehar je doktor znanosti in zaslužni profesor na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani, in sicer na Oddelku za zootehniko.

VIRI

Gajza Wachtler. Posavinjski konj. (1886) 24, str. 302. Gospodarski glasnik za Štajersko.

J. S. ML. Konj ali govedo? 7 (1912) 6, str. 6. Narodni list.

Konjereja. 55 (1897) 33, str. 319–320, Kmetijske in rokodelske novice.

Konjereja. Pasma konj. V: Hinterlechner Hugon. Domače živali. [1937] II, str. 711–714, Za vsak dan.

Štajerski konji na Dunaju. 16. november, 1910, št. 22, str. 176, Gospodarski glasnik za Štajersko.